

Observații la Proiectul de modificare a legii adopțiilor promovat de dl. deputat I. Bulai

PRO VITA București (www.asociatiaprovita.ro) este o organizație independentă care își propune promovarea unei

culturi a vieții, bazate pe respectul pentru demnitatea umană și drepturile omului. PRO VITA (București) își urmărește obiectivele prin educație, cercetare și consiliere juridică și litigii precum și prin asistență umanitară și advocacy. PRO VITA (București) este membră asociată a SALLUX (fosta Fundația pentru Politici Creștine în Europa). Ne numărăm printre organizațiile consultate în procesul legislativ intern și am intervenit în diverse litigii pe lângă instanțele naționale sau internaționale, inclusiv pe lângă Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Ne referim în cele ce urmează la o inițiativă legislativă¹ promovată de un grup de senatori și deputați dintre care se remarcă prin pasiune dl. deputat (USR) Iulian Bulai.

¹ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=17326

I. Este restrânsă definiția „familiei extinse”, fiind limitat dreptul copilului de a fi îngrijit/adoptat de rudele apropiate (unchi/mătuși)

„Art.2. - În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:
i) familie biologică extinsă - rudele copilului până la gradul al doilea.”

Observații:

Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului definește, la art. 4, lit. c) „familia extinsă” ca fiind formată din „rudele copilului, până la gradul IV inclusiv”, deci inclusiv rude de gradul al treilea: străbunici (linie dreaptă ascendentă); strănepoți (linie dreaptă descendentă); nepoți de frate/soră (linie colaterală); unchi/mătuși (linie colaterală);

și rude de gradul al patrulea: stră-străbunici (linie dreaptă ascendentă); stră-strănepoți (linie dreaptă descendentă); copii ai nepoților de frate/soră (linie colaterală); veri primari (linie colaterală).

Restrângerea acestei definiții nu va produce efecte doar în procesul de adopție, ci va influența și alte măsuri de protecție a minorului:

- instituționalizarea acestuia, care se face „numai în cazul în care nu a putut fi instituită tutela ori nu a putut fi dispus plasamentul la familia extinsă, la un asistent maternal sau la o altă persoană sau familie, în condițiile prezentei legi” (art. 58, Legea nr. 272/2004);
- plasamentul oricărui copil aflat în dificultate (dar mai ales al celui care nu a împlinit vârsta de 3 ani și care nu poate fi internat într-un serviciu de tip rezidențial) „poate fi dispus numai la familia extinsă, substitutivă sau la asistent maternal (art. 64, Legea nr. 272/2004);
- măsura supravegherii specializate, ce poate fi dispusă de „comisia pentru protecția copilului ori, după caz, instanța judecătorească” „în familia extinsă ori în cea substitutivă” (art.85, Legea nr. 272/2004);
- părintele plecat la muncă în străinătate poate desemna o persoană în grija căruia își lasă copilul, iar aceasta „trebuie să facă parte din familia extinsă” (art. 104, Legea nr. 272/2004);
- la stabilirea măsurii de plasament la familii și persoane, Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului realizează demersuri pentru identificarea membrilor familiei extinse alături de care copilul s-a bucurat de viața de familie, în vederea consultării și implicării lor în stabilirea/revizuirea obiectivelor planului individualizat de protecție (art.122, Legea nr. 272/2004).

II. Adopțiile se „privatizează”; organizații private primesc atribuții și competențe pe tot traseul adopțiilor

„Art. 3. – Comisia pentru Adopție este compusă din 5 membri, după cum urmează:

- a) doi reprezentanți al societății civile, din rândurile organizațiilor nonguvernamentale din domeniul protecției copilului sau adopție – ONG;
- b) un reprezentant din cadrul Consiliului Județean, respectiv al Consiliului de Sector în Municipiul București;
- c) Directorul Executiv al D.G.A.S.P.C. de la nivelul fiecărui județ, respectiv la nivelul fiecărui Sector în Municipiul București;
- d) reprezentant Inspectoratul Județean de Poliție, respectiv de Sector al Municipiului București specializat pe drepturile fundamentale ale copilului.”

Observații: Nu există în proiectul de lege definirea atribuțiilor și obligațiilor acestei noi Comisii. Din cuprinsul general al proiectului rezultă că acest organism, semi-privat, eliberează atestatul de adoptator, înaintează solicitarea instanței de judecată pentru încuviințarea adopției, înregistrează refuzul scris al „părinților și rudelor copilului până la gradul al doilea care au putut fi găsite” că nu doresc să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului după instituirea măsurii de protecție specială șamd.

„Art.2 - s) Comisia de Contestații – organism compus din 3 membri după cum urmează:

- 2 reprezentanți ai organizațiilor nonguvernamentale specializați în adopție, aflați pe lista OPA și aleși aleatoriu la un interval de 6 luni;
- un reprezentant A.N.P.D.C.A. specializat în adopție;”

Observații: O altă comisie superioară, cu capital majoritar privat, supervizează actele emise de Comisia de Adopție, soluționând contestațiile. Din nou nu există definirea clară a atribuțiilor, într-un articol separat, ci doar ceea ce reiese din conținutul general al proiectului de act normativ.

„Art. 2 - u) OPA – organismal (sic!) privat agreat, cu competențe în activitatea de adopție, care urmărește exclusiv (sic!) scopuri nelucrative, în condițiile și limitele fixate de autoritățile competente ale statului de agreement;”

Observații: OPA furnizează cei doi membri privați din Comisia de Contestații (care are 3 membri), realizează evaluarea adoptatorului/familiei adoptatoare în vederea acordării atestatului, întocmește raportul final de evaluare (ONG-urile pot face asta și acum, printr-o

modificare adusă legii în august anul trecut), identifică și contactează părinții/bunicii biologici, informându-i pe cei „care au putut fi găsiți asupra locului în care se află efectiv copilul, asupra modalităților concrete în care pot menține relații personale cu acesta, precum și asupra demersurilor necesare în vederea integrării sau reintegrării” (art. 17, alin. 2).

OPA primește dosarul copilului pentru care s-a stabilit adopția și sesizează instanța judecătorească de la domiciliul copilului pentru încuviințarea deschiderii procedurii adopției.

În acest moment serviciile și activitățile ce pot fi desfășurate de către organismele private române în cadrul procedurii adopției interne sunt stabilite prin HG nr. 1442/2004.

III. Decăderea din drepturile părintești poate fi solicitată instanței și de către ONG-uri, „în maximum 30 de zile”

„Art.4 –

- 3) *Părintele/părinții biologici sunt decăzuți din drepturile părintești prin hotărâre judecătorească în maxim 30 de zile de la depunerea cererii;*
- 4) *Depunerea Cererii poate fii (sic!) realizată de către organizațiile nonguvernamentale specializate în protecția copilului și de direcțiile de protecția copilului la nivelul fiecărui județ, respectiv la nivelul sectoarelor Municipiului București.*
- 5) *Organizațiile nonguvernamentale specializate în protecția copilului precum și direcțiile de protecția copilului de la nivelul fiecărui județ, respectiv de la nivelul fiecărui sector înaintează instanței de judecată propunerea de decădere din drepturile părintești a părintelui/ părinților după cum urmează:*
 - a) *în 30 de zile de la naștere, conform HG 1103/2015 care definește riscul de părăsire în unitățile sanitare;*
 - b) *în 30 de zile de la constatarea părăsirii conform HG 1103/2015;*
 - c) *în 30 de zile de la înregistrarea oricărei forme de abuz care pune în pericol viața și singuranța (sic!) copilului;*
 - d) *în 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi se deschide procedura de adopție pentru cei aflați cu măsura de protecție specială.”*

Observatii: În actuala lege, doar Direcția generală de asistență socială și protecția copilului poate sesiza instanța (cf. legii nr. 272/2004). Însă tot DGASPC are și obligația de a lua „măsurile necesare pentru ca părinții decăzuți din drepturile părintești, precum și cei cărora le-a fost limitat exercițiul anumitor drepturi să beneficieze de asistență specializată pentru creșterea capacității acestora de a se ocupa de copii, în vederea redobândirii exercițiului drepturilor părintești.”

HG nr. 1103/2015 spune că este „în situație de risc de părăsire în unitatea sanitară - copilul al cărui părinte nu participă la activitățile de îngrijire, nu vizitează copilul care necesită spitalizare prelungită sau nu menține legătura cu acesta, nu se prezintă la data comunicată de medicul curant pentru externarea acestuia, copilul care nu are nașterea înregistrată, copilul internat singur în unitatea sanitară în care este permisă însoțirea acestuia, copilul fără însoțitor transferat dintr-o altă unitate sanitară”.

Apreciem că în cazul unui nou-născut abandonat în maternitate de mama care crede nu există vreo altă soluție, e imposibil ca ea să fie identificată/localizată/consiliată în 30 de zile.

„Art. 6. – (1) Orice persoană poate adopta în condițiile prezentei legi dacă are minimum 21 ani.”

Observații: conform legii actuale, „pot adopta numai persoanele care au capacitate deplină de exercițiu și care sunt cu cel puțin 18 ani mai în vârstă decât cel pe care doresc să îl adopte”.

IV. **Adopția devine primordială, iar condițiile impuse prin lege pot conduce la abuzuri**

„Art. 17. –

(1) Planul individualizat de protecție, așa cum este acesta reglementat de Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, are ca finalitate adopția națională dacă:

- a) după instituirea măsurii de protecție specială au trecut 30 de zile și părinții biologici ai copilului, precum și rudele până la gradul al doilea ale acestuia nu au putut fi găsite sau nu au realizat niciun demers pentru integrarea sau reintegrarea copilului în familie și nu colaborează cu autoritățile în vederea realizării adopției;*
- b) după instituirea măsurii de protecție specială, părinții și rudele copilului până la gradul al doilea care au putut fi găsite declară în scris că nu doresc să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului. Comisia pentru Adopție are obligația înregistrării acestor declarații;*
- c) copilul a fost înregistrat din părinți necunoscuți. În acest caz, adopția ca finalitate a planului individualizat de protecție se stabilește în maximum 30 de zile de la eliberarea certificatului de naștere al acestuia.*

(2) În termenele prevăzute la alin. (1), Direcțiile de Protecția Copilului sau OPA au obligația să facă demersurile necesare identificării și contactării părinților biologici/rudelor copilului până la gradul al doilea, să informeze părinții biologici și rudele copilului care au putut fi găsite

asupra locului în care se află efectiv copilul, asupra modalităților concrete în care pot menține relații personale cu acesta, precum și asupra demersurilor necesare în vederea integrării sau reintegrării.

(3) Informarea părinților și a rudelor de până la gradul al doilea conform alin. (2) încetează odată cu decăderea părinților din drepturile părintești.

(4) Planul individualizat de protecție poate avea ca finalitate adopția și în situația în care părinții și rudele copilului până la gradul al doilea, care au putut fi găsite, deși nu doresc să se ocupe de creșterea și îngrijirea copilului, refuză să semneze declarația prevăzută la alin. (1), lit. b). În acest caz, Comisia pentru Adopție întocmește un proces-verbal în care se menționează aceste împrejurări și care se contrasemnează de secretarul/ reprezentantul unității administrativ-teritoriale unde locuiesc, în fapt, părinții sau rudele.”

Observații: au existat în România copii dispăruți (cazurile încep din 1990 și se întind până la începutul anilor 2000) găsiți pe stradă, internați în orfelinate, înregistrați ca persoane cu identitate necunoscută și apoi dați spre adopție „internațională”. Condițiile din proiectul de lege sunt extrem de generale și nu garantează că nu vor fi repetate abuzurile din trecut.

În plus, cei care au obligația să facă demersurile necesare identificării și contactării părinților și bunicilor biologici sunt pe lângă Direcțiile de Protecția Copilului, OPA, adică intermediarii „privati” ai adopțiilor. Dar obligația lor de a căuta părinții/bunicii încetează odată cu decăderea părinților din drepturile părintești, ceea ce este un non-sens, pentru că sancționarea părinților nu poate produce efecte juridice asupra bunicilor! Mai mult, OPA este cea care poate cere decăderea părinților din drepturile părintești. Înainte, în timp ce sau după ce se preface că-i caută?

„Art. 21. –

(1) Dacă, ulterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de deschidere a procedurii adopției, dispăre cauza care, potrivit legii, a făcut imposibilă exprimarea de către unul dintre părinți a consimțământului la adopție, împotriva hotărârii se poate face cerere de revizuire.

(2) Cererea de revizuire se poate introduce până la data pronunțării hotărârii de încuviințare a adopției de oricare dintre părinții biologici ai copilului sau de către Comisia pentru Adopție care a solicitat deschiderea procedurii adopției.”

Observații: Legea nu explică, așa cum ar fi firesc, la ce fel de cauze/situații se face referire. În plus, dacă acele situații sunt excepționale, iar părintelui i-au fost îngădite drepturile, el nu mai poate face uz de aceste drepturi decât într-o perioadă limitată de timp.

V. „Liber” la reluarea adopțiilor internaționale

„Art. 42. – (1) Adopția internațională a copilului cu domiciliul în România de către o persoană/familie cu domiciliul în state semnatare ale Convenției de la Haga poate fi încuviințată numai pentru copiii care se află în evidența R.N.A. și pentru care nu au fost identificate familii de adopție națională în următoarele condiții:

a) poate fi adoptat internațional orice copil pentru care nu s-a identificat un adoptator sau o familie adoptatoare cu domiciliul în România, într-un termen de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a admis cererea de deschidere a procedurii adopției;

b) adopția este permisă persoanelor/familiilor atestate ca fiind apte să adopte, care au domiciliul în statele semnatare a Convenției de la Haga.”

Observații: În acest moment pot adopta doar cetățenii români care au domiciliul în străinătate. Ne amintim că pe lista adopțiilor internaționale intrau copiii pentru care nu s-au găsit în țară familii care să-i înfieze în termen de 2 ani (inițial), apoi 1 an (din 2016) de la data la care acei copii au fost declarați adoptabili. Se propune reducerea termenului la doar 6 luni.

Evaluarea adoptatorului sau a familiei adoptatoare din străinătate se face exact ca și în cazul adoptatorilor interni, adică inclusiv de către ONG-uri.

„Art.74 - (2) Monitorizarea postadopție se realizează la nivel național și internațional până la împlinirea vârstei majoratului de către adoptat după cum urmează:

a) în primii doi ani monitorizarea se face trimestrial;

b) între 2 și 10 ani monitorizarea se face semestrial;

c) de la 10 ani până la împlinirea vârstei majoratului se face anual.

Art. 75 -(2) În cazul adopției internaționale, monitorizarea postadopție se realizează de către autoritățile centrale din statul de primire sau de către organismele private autorizate din statul primitor.”

„Art. 77 - A.N.P.D.C.A. trebuie să solicite realizarea monitorizării postadopție și transmiterea de rapoarte autorității centrale competente sau organizației acreditate și autorizate din statul primitor.”

Observații: Ce se întâmplă dacă statul primitor se comportă incorect, din neglijență sau interes, în realizarea monitorizării sau „uită” să trimită rapoartele? Cum ar putea statul român să afle dacă acești copii, aparent plecați în familii onorabile și iubitoare, nu sunt traficați pentru organe, sex sau exploatare prin muncă?

Oficiul Român pentru Adopții anunța în 2006 că nu mai știe nimic de soarta a 1.150 de copii adoptați în străinătate după 1997. Cei mai mulți dintre acești copii fuseseră înfiați în SUA.

„Art. 49. –

- 1) *Potrivirea inițială, teoretică și practică a copilului cu adoptatorul sau familia adoptatoare cu domiciliul în străinătate se realizează de Comisia pentru Adopție de la domiciliul copilului. Metodologia de potrivire, precum și criteriile pe baza cărora se realizează acestea sunt cele prevăzute la art. 24 din prezenta lege.*
- 2) *Persoana sau familia selectată ca urmare a realizării potrivirii inițiale are obligația să se deplaseze în România și să locuiască efectiv pe teritoriul țării pentru o perioadă de cel puțin 30 de zile consecutive, în scopul realizării potrivirii practice cu copilul.”*

Observații: Perioada de 30 de zile este ridicol de redusă. Cu atât mai mult cu cât în cazul adoptatorilor interni, probabil și pentru că sunt vorbitori de limba română și reușesc să comunice cu copiii, „încredințarea în vederea adopției se dispune de către instanța judecătorească, pentru o perioadă de 60 de zile” (art. 27, alin. 3 din proiect).

București, 2017-2018